

به کارگیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) در کتابخانه‌های سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی از دیدگاه کتابداران

طیبه شه میرزادی^۱ | فاطمه پازوکی^۲ | محسن حاجی‌زین‌العابدینی^۳

۱. عضو هیئت علمی مرکز فناوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی. سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

t.shahmirzadi@areeo.ac.ir

۲. دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی. رئیس اداره استاندارد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. pazooki.f@gmail.com

۳. عضو هیئت علمی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی. zabedini@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۷/۱۹ | تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۱۹

چکیده

هدف: هدف کلی این پژوهش شناسایی وضعیت آشنایی و پذیرش استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) توسط کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است که با روش پیمایشی میزان آشنایی ۱۸ نفر از کتابداران شاغل در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با آردی‌ای از طریق پرسشنامه در قبل و بعد از آموزش و میزان پذیرش قواعد از سوی آنان سنجیده است. روایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوا و در سنجش پایایی آن ضریب آلفای کرونباخ 0.831 و بیشتر از 0.6 بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها: میزان آشنایی کتابداران نسبت به مفاهیم فهرست‌نویسی در پیش از آموزش به ترتیب به طور متوسط $43/65$ درصد و سپس کم $23/02$ درصد بوده است. اما پس از برگزاری کارگاه آموزشی یک‌روزه میزان آگاهی آن‌ها نسبت به این مفاهیم به متوسط $47/62$ درصد و سپس زیاد $23/81$ درصد تغییر نمود. در کل دیدگاه کتابداران نسبت به پذیرش آردی‌ای موافق بوده است.

نتیجه‌گیری: آمادگی و دیدگاه برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) از سوی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان بالاتر از سطح متوسط است. ضرورت ارائه آموزش‌های کافی به کتابداران برای بهره‌گیری از نرم‌افزار بر اساس تغییرات جدید امتیاز بالایی آورده و جزء اولویت‌های اصلی قرار می‌گیرد.

واژه‌های کلیدی: قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای)، فهرست‌نویسی توصیفی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج

کشاورزی، نرم‌افزار سیمرغ، کتابداران.

مقدمه

بگذارند (حاجی‌زین‌العابدینی، ۱۳۹۱). با توجه به اینکه هر پدیده جدید با واکنش‌ها و گاه مقاومت‌هایی برای به کارگیری روبه‌رو می‌شود، ضروری است نوع و سطح واکنش‌ها به جایگزینی قواعد انگلوامریکن با آردی‌ای مورد بررسی قرار گرفته و زمینه‌های لازم برای به کارگیری و استفاده از این استاندارد مورد مطالعه قرار گیرد. به همین دلیل، بررسی میزان آشنایی کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و نظرات آن‌ها نسبت به تغییر قواعد فهرست‌نویسی و حاکم شدن قواعد جدید (آردی‌ای) و میزان سازگاری فهرست رایانه‌ای این سازمان با آردی‌ای، موضوعی است که باعث شکل‌گیری پژوهش حاضر شده است. این مطالعه، می‌تواند چشم‌انداز و تصویر درستی از میزان پذیرش و حاکم شدن این قواعد در سطح سازمان به دست داده و زمینه‌های لازم برای به کارگیری قواعد جدید در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی را روشن نماید.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، نزدیک به دو دهه است که برای سازماندهی منابع اطلاعاتی کتابخانه‌های واحدهای تابعه خود، از روش سازماندهی نیمه‌متمرکز استفاده کرده و حاصل آن ایجاد فهرستگان جامع کشاورزی است. این فهرستگان حاوی اطلاعات کتاب‌شناختی و تمام‌متن متنوع و زیادی در سطح نزدیک به ۱۰۰ واحد تابعه سازمان است و تعداد آن‌ها نیز به سرعت در حال افزایش است. این منابع بر اساس قواعد جاری رایج در سطح دنیا یعنی قواعد انگلوامریکن فهرست‌نویسی شده و سال‌ها مورد استفاده قرار گرفته و مرجعی برای مراجعه کاربران درون‌سازمانی و برون‌سازمانی بوده‌اند. در حال حاضر، متخصصان امور کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح جهان و کشور به این نتیجه رسیده‌اند که قواعد موجود، پاسخگوی نیازهای ذخیره و بازیابی اطلاعات در محیط‌های جدید نبوده و لازم است استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) جایگزین آن‌ها گردد. با توجه به تغییر رویکرد جهانی و ملی در استفاده از قواعد فهرست‌نویسی و جایگزینی قواعد انگلوامریکن با آردی‌ای، به کارگیری آردی‌ای به منظور همگامی با آخرین یافته‌های علمی-تخصصی و ارتقاء نظام‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات در سطح سازمان ضروری به نظر می‌رسد.

آردی‌ای، به‌عنوان جایگزینی برای قواعد رایج انگلوامریکن که سالیان زیادی است در کتابخانه‌ها مورد استفاده قرار گرفته‌اند، معرفی شده است. آردی‌ای توصیف و دسترسی همه‌انواع منابع و محتواها را در بر می‌گیرد و به دلیل اینکه بر اساس الگوی مفهومی رابطه- موجودیت ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتاب‌شناختی (اف.آر.بی.آر.) ایفلا پایه‌گذاری شده است، این فرصت را در اختیار فهرست‌نویسان کتابخانه‌ها قرار می‌دهد که داده‌های متنی پیشینه‌های کتاب‌شناختی را در قالب یکی از استانداردهای وب معنایی قرار داده و آن‌ها را به وسیله ماشین قابل پردازش نمایند. در نتیجه، کشف منابع و روابط مفهومی را که بین آن‌ها حاکم است، به نمایش گذارند (مرادی، ۱۳۹۱). آردی‌ای استاندارد نوینی است که به منظور توصیف و دسترسی به انواع منابع دیجیتال و چاپی توسط کمیته همکاری مشترک طراحی شده است. آردی‌ای با یک سری از دستورالعمل‌ها و رهنمودهای جدید در مقوله فهرست‌نویسی در ژوئن سال ۲۰۱۰ جایگزین قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن (ویرایش دوم) گردید. آردی‌ای توصیف و دسترسی به منابع چاپی و دیجیتالی را بر اساس الگوی مفهومی ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتاب‌شناختی (اف.آر.بی.آر.) امکان‌پذیر می‌سازد و با این پایه قوی، نه تنها بر قوانین فهرست‌نویسی تأثیر خواهد گذاشت، بلکه در طراحی فهرست‌های پیوسته آتی نیز مؤثر خواهد بود (لیراسیس، ۲۰۰۹).

آردی‌ای، به دلیل جدید بودن، هنوز به صورت عملیاتی در سطح کتابخانه‌ها به کارگیری نشده و لازم است مورد شناسایی و توجه جدی کتابخانه‌ها قرار گیرد زیرا به زودی جایگزین قواعد موجود انگلوامریکن شده و برای سازماندهی منابع مورد استفاده قرار خواهد گرفت. اکنون با توجه به تغییرات به وجود آمده در قواعد فهرست‌نویسی (از انگلوامریکن به آردی‌ای) ضروری است تا همه کتابداران در ابتدا از نظر ذهنی خود را آماده رویارویی و پذیرش این واقعیت کنند و سپس خود را مسلح و مجهز به دانش روز در این زمینه کنند تا قادر باشند این دگرگونی را نیز مانند سایر تغییرات پیش آمده در محیط کتابخانه به درستی پشت سر

دسته‌بندی کرده و در نهایت راهکارهای پیشنهادی برای به‌کارگیری بهتر را پیشنهاد می‌کند. همچنین تاد^۶ و دیگران (۲۰۱۰) به پژوهش در زمینه آموزش کتابداران نیوزلند برای بهره‌گیری از آردی‌ای پرداخته‌اند. در این پژوهش نقطه نظرات کتابداران نسبت به مزایا و معایب آردی‌ای گردآوری و برای رویارویی با آن راهکارهای لازم ارائه شده است. آسدر^۷ (۲۰۱۴) در پژوهشی به آمادگی کتابداران میندائو^۸ فیلیپین برای پذیرش توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) پرداخت. یافته‌ها نمایانگر آن است که کتابدارانی که آموزش بیشتری دیده‌اند در مقایسه با افرادی که آموزش کم‌تری دیده‌اند یا اصلاً آموزش دریافت نکرده‌اند در استفاده از آردی‌ای مشتاق‌ترند. همچنین بیشتر کتابخانه‌های میندائو فیلیپین به آردی‌ای دسترسی ندارند. سانتوز^۹ (۲۰۱۸) در پژوهشی درک کتابداران دانشگاهی فیلیپین را از توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) مورد بررسی قرار داد. از پاسخ‌دهندگان همچنین خواسته شد تا مزایا و معایب درک شده خود را از آردی‌ای بیان داشته و توضیح دهند. ۸۵ کتابدار دانشگاهی از سراسر فیلیپین پاسخ دادند. یافته‌ها نشان می‌دهد که کتابداران دانشگاهی فیلیپین برداشت‌های مختلفی از آردی‌ای دارند، برخی از پاسخ‌دهندگان ب آردی‌ای را به عنوان یک جایگزین عملی برای قوانین فهرست نویسی انگلومریکن می‌دانند، در حالی که برخی از آنها از سازگاری آردی‌ای با کتابخانه‌های دانشگاهی فیلیپین مطمئن نیستند. بوالیا^{۱۰} و دیگران (۲۰۱۹) در پژوهشی به میزان آگاهی و درک توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) در میان متخصصان کتابخانه در استان لوزاکا زامبیا پرداختند. در این پژوهش از روش‌های آمیخته (کمی و کیفی) استفاده شده است. جامعه آماری ۱۰۰ نفر از متخصصان کتابخانه بودند. یافته‌ها نشان می‌دهد که اکثریت (۵۳٪) متخصصان کتابخانه از آردی‌ای آگاهی داشتند در حالی که ۴۷٪ از آنها آگاهی نداشتند. این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که ۱۸٪ از متخصصان کتابخانه در استان لوزاکا می‌دانند که چگونه

کتابداران سازمان که به عنوان پشتوانه‌های اصلی برای سازماندهی اطلاعات در قالب فهرستگان جامع کشاورزی عمل می‌کنند، باید این قواعد را شناخته و برای به‌کارگیری آن‌ها آمادگی لازم را داشته باشند.

هدف کلی این پژوهش شناسایی وضعیت آشنایی و پذیرش استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) توسط کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی است. در پیشینه‌های مورد بررسی، برخی از منابع مهم در این ارتباط، به شرح زیر معرفی می‌شوند.

ادمیچ^۱ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای به معرفی استاندارد توصیف و دسترسی منابع برای کتابداران آموزشگاهی می‌پردازد. نویسنده بیان می‌دارد که این استاندارد تغییر چشمگیری را در متون فهرست‌نویسی کتابخانه‌ها به وجود خواهد آورد. کیورگارد^۲ (۲۰۰۹) نیز در مقاله‌ای ذکر می‌کند که امروزه فهرست‌های کتابخانه‌ای نیاز دارند تا قدرت عظیم ابر داده‌ای را که کتابداران به صورت موفقیت‌آمیزی در دهه‌های گذشته خلق کرده‌اند تحت کنترل خود درآورند. استاندارد توصیف و دسترسی منبع (آردی‌ای) یک مسیر پیشرفت مهم در خلق بهتر فهرست‌ها و ایجاد نظام‌های کشف منابع خواهد بود. کیسر و ایچل‌دریک^۳ (۲۰۰۹) استاندارد آردی‌ای را به عنوان جانشینی برای قوانین فهرست‌نویسی آلمان^۴ و قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن ویرایش دوم برمی‌شمارند. فواید و مزیت‌های به‌کارگیری این استاندارد جدید را بیان کرده و آن را جایگزین کاملی برای قوانین فهرست‌نویسی و قالب‌های مارک ۲۱ و فایل‌های مستند معرفی می‌نمایند. گدل‌راب^۵ (۲۰۱۰) در پژوهش خود به لزوم آموزش به کتابداران برای استفاده از آردی‌ای اشاره کرده و میزان علاقه و اطلاعات آنان را نسبت به تغییرات جدید سنجیده است. در این پژوهش که به منظور بررسی میزان آشنایی کتابداران با آردی‌ای انجام گرفته است، ضمن بررسی میزان آشنایی آن‌ها، نظرات اعلام شده در مورد آردی‌ای را نیز

6. Todd
7. Acedera
8. Mindanao
9. Santos
10. Bwalya

1. Admich
2. Kiorgaard
3. Caesar & Eichel.
4. RAK
5. Gadelrab

در موضوع کشاورزی وارد شده در نرم افزار کتابخانه ای به کاررفته شده در این سازمان بررسی شد. نتایج نشان داد که اشکال تفاوت با آردی ای با فراوانی ۴۵.۵۶ درصد و سپس اشکالات تایپی و املایی با ۳۳.۷۵ درصد، سهل انگاری در ورود اطلاعات با ۲۱ درصد و اشکال فهرست نویسی با ۸/۰۱ درصد در پیشینه ها و عدم درج اطلاعات در فیلدهای درست با ۳/۷۹ درصد بوده است.

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که پژوهش در زمینه به کارگیری آردی‌ای بر اساس نظرات کتابداران بسیار کم صورت گرفته است اما انجام پژوهش‌ها در این حوزه رو به گسترش است. پژوهشگران مختلف در سراسر دنیا و در کشورمان در تلاش هستند تا زمینه لازم برای به کارگیری استاندارد جدید را بررسی کنند. در این میان جای خالی پژوهش‌های موردی و بومی بیشتر به چشم می‌خورد. پژوهشی که دیدگاه کتابداران (به‌عنوان افرادی که نقشی اساسی در به کارگیری و پیاده‌سازی قواعد جدید فهرست‌نویسی دارند) را نیز مورد سنجش و بررسی قرار دهد. پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا به نظرات کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در به کارگیری آردی‌ای در کتابخانه‌های این سازمان بپردازد.

پرسش‌های پژوهش شامل

۱. وضعیت آشنایی کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با مفاهیم فهرست‌نویسی (پیش از آموزش) چگونه است؟
۲. وضعیت آشنایی کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با مفاهیم فهرست‌نویسی (پس از آموزش) چگونه است؟
۳. دیدگاه کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی پس از شرکت در دوره آموزشی آشنایی با آردی‌ای نسبت به آن چگونه است؟
۴. از دیدگاه کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی چه عواملی برای پیاده سازی آردی‌ای تاثیرگذار است؟

از آردی‌ای برای فهرست‌نویسی منابع اطلاعاتی استفاده کنند و درک آنها از آردی‌ای مثبت است و آن را به قواعد انگلوآمریکن ترجیح می‌دهند. تصور می‌شود که آردی‌ای فهرست نویسی را ساده کرده است. در نهایت برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای افزایش مهارت‌های کتابداران را توصیه می‌کند.

مادایرننگ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به چالش‌های اجرای توصیف و دسترسی به منبع در کتابخانه‌های جنوب صحرای آفریقا می‌پردازد نتایج نشان می‌دهد که بسیاری از کتابخانه‌های آفریقا هنوز از قواعد انگلوآمریکن استفاده می‌کنند. چالش‌های مربوط به منبع تغذیه، اتصال به اینترنت، مهارت‌های ICT، آموزش، بودجه و سیستم‌های اطلاع‌رسانی وجود دارد.

در ایران نیز پژوهش‌هایی در این زمینه انجام شده است که در زیر به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

پازوکی (۱۳۹۱) در پژوهشی میزان آشنایی فهرست‌نویسان کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با آردی‌ای با دو روش خود اظهاری (نظر شخصی) و میزان آشنایی واقعی (از طریق پرسش‌های باز) پیش و پس از آموزش و نیز میزان پذیرش این قواعد از سوی آن‌ها را سنجید. نتایج این بخش نشان داد که میزان آشنایی خود اظهاری فهرست‌نویسان با آردی‌ای پیش از آموزش بالاتر از حد متوسط و میزان آشنایی واقعی ایشان پایین‌تر از سطح متوسط بود. اما پس از آموزش، هر دو نوع آشنایی آنان اعم از خود اظهاری و واقعی، به بالاتر از سطح متوسط رسید. زره‌ساز (۱۳۹۱) در پژوهش خود دیدگاه فهرست‌نویسان سه کتابخانه بزرگ مشهد در مورد به کارگیری آردی‌ای را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که میزان آشنایی خود اظهاری فهرست‌نویسان در پیش از آموزش بالاتر از حد متوسط و میزان آشنایی عملی (واقعی) آن‌ها پایین‌تر از حد متوسط است، اما پس از آموزش هر دو نوع آشنایی بالاتر از متوسط است. شه‌میرزادی و دیگران (۱۳۹۷) به شناسایی امکان به کارگیری آردی‌ای در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی بر اساس میزان همخوانی پیشینه‌های کتاب شناختی تهیه شده در نرم افزار سیم‌رغ با آردی‌ای پرداختند و تعداد ۲۱۰ پیشینه کتاب شناختی فارسی

جدا کرد و پژوهش را با آن‌ها انجام داد. به همین دلیل در این پژوهش از روش سرشماری برای جامعه پژوهش استفاده شد. تعداد کتابداران انتخاب شده ۱۸ نفر بوده است. چنانکه در پیشینه پژوهش قابل ملاحظه است قبلاً دو پژوهش مشابه با مطالعه حاضر انجام گرفته که عبارت‌اند از پازوکی (۱۳۹۱)، زره‌ساز (۱۳۹۱). در پژوهش پازوکی به مطالعه کتابخانه ملی و در پژوهش زره‌ساز، سه کتابخانه بزرگ مورد بررسی قرار گرفته‌اند که وضعیتی نسبتاً محلی و تک استانی داشته‌اند. اما در پژوهش حاضر، به مطالعه یک مجموعه از کتابخانه‌های تخصصی در گستره‌ای به وسعت کل ایران پرداخته شده است. به احتمال زیاد می‌توان گفت که دیدگاه و شناخت کتابداران تهران یا کلان‌شهر توسعه یافته‌ای مانند مشهد با نظرگاه کتابداران شهرهای متفاوت و بعضاً دورافتاده و با امکانات کم متفاوت است. شاید بتوان اینگونه بیان کرد که مجموعه این مطالعه‌ها مکمل هم بوده و می‌تواند دیدگاه و شناختی از کل کشور در اختیار پژوهشگران علاقه‌مند و برنامه‌ریزان سازماندهی اطلاعات در کشور قرار دهد.

اساس پرسشنامه از پژوهش پازوکی (۱۳۹۱) بوده است. روایی یا اعتبار پرسشنامه از روش اعتبار محتوا (بررسی نظر کارشناسان و متخصصان) به دست آمد. برای سنجش پایایی این پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که با توجه به آنکه ضریب آلفای پرسشنامه ۰/۸۳۱. و بیشتر از ۰/۶ است، پایایی پرسشنامه مورد پذیرش قرار می‌گیرد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده و نتایج و یافته‌های پژوهش در قالب جدول و نمودار (با استفاده از نرم‌افزار اکسل) ارائه شده است.

یافته‌ها

در پاسخ به پرسش ۱ پژوهش، وضعیت آشنایی کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با مفاهیم فهرست‌نویسی (پیش از آموزش) چگونه است؟ در ابتدا با استفاده از پرسشنامه، میزان شناخت کتابداران شاغل در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در مورد آردی‌ای بررسی شد. در این بخش،

۵. دیدگاه و انتظارات کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی نسبت به نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با ساختار جدید چگونه است؟

۶. وضعیت پذیرش و به‌کارگیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) در سطح سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش پیمایشی است. در این پژوهش با استفاده از پرسشنامه، میزان آشنایی و نظرات کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در مورد آردی‌ای و به‌کارگیری این استاندارد در سیم‌غ بررسی شده است.

از آنجاکه احتمال می‌رفت میزان آشنایی اعلام شده از سوی کتابداران با آردی‌ای بنا به دلایلی (از جمله نوظهور بودن این قواعد در ایران و عدم آموزش کافی) از اعتبار کافی برخوردار نباشد و نظرات ایشان بر مبنای حدس و گمان و در نتیجه غیرقابل اتکا باشد، لذا پرسشنامه ابتدایی برای تعیین میزان آشنایی اولیه کتابداران، میان آنها توزیع شد. پس از بررسی نتایج، کتابدارانی را که در مرحله اول پژوهش اطلاعات کافی درباره آردی‌ای نداشته‌اند، از طریق کارگاه آموزشی و توزیع جزوه آموزشی نسبت به موضوع آشنا کرده تا ایشان با داشتن دانش بنیادی، بهتر بتوانند در موارد مربوطه تصمیم بگیرند و نتایج صحیح‌تر و دقیق‌تری از پژوهش به دست آید. پس از این مرحله، مجدداً پرسشنامه مربوط به سنجش میزان آشنایی به همراه پرسشنامه مربوط به سنجش آمادگی برای پذیرش آردی‌ای توزیع و از سوی کتابداران تکمیل شد.

جامعه آماری این پژوهش کتابداران کتابخانه‌های مؤسسات و مراکز تحقیقاتی تابعه سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی بوده است. به دلیل متغیر بودن کتابداران در سطح سازمان از یک سو و ثابت نبودن شغل هر یک از کارکنان کتابخانه‌های واحدهای تحت پوشش نمی‌توان نمونه‌گیری کرده یا کتابداران شاغل در بخش سازماندهی اطلاعات را از سایرین

هیچ اطلاعاتی در زمینه آردی‌ای به جامعه پژوهشی داده نشده و صرفاً وضعیت آگاهی آن‌ها نسبت به آردی‌ای، به عنوان یک پدیده جدید در دنیای کتابداری و اطلاع‌رسانی بررسی شد.

جدول ۱. میزان آشنایی کتابداران با مفاهیم فهرست‌نویسی (پیش از آموزش)

	مفاهیم	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بی اطلاع		جمع	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۱	قواعد فهرست‌نویسی انگلوماریکن و ویرایش ۲	۵/۵	۱	۲۲	۴	۳۹	۷	۲۸	۵	۵/۵	۱	۱۸	۱۰۰
۲	قواعد بین‌المللی توصیف کتاب‌شناختی (ISBD)	۰	۰	۲۲	۴	۳۹	۷	۲۸	۵	۱۱	۲	۱۸	۱۰۰
۳	فهرست‌نویسی ماشین‌خوان (مارک) (MARC)	۰	۰	۲۲	۴	۴۴	۸	۱۲	۲	۲۲	۴	۱۸	۱۰۰
۴	مارک ۲۱	۰	۰	۱۲	۲	۴۴	۸	۲۲	۴	۲۲	۴	۱۸	۱۰۰
۵	مارک بین‌المللی	۰	۰	۰	۰	۵۶	۱۰	۲۲	۴	۲۲	۴	۱۸	۱۰۰
۶	الگوی ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتاب‌شناختی	۰	۰	۰	۰	۳۹	۷	۳۳	۶	۲۸	۵	۱۸	۱۰۰
۷	استاندارد توصیف و دسترسی به منبع	۰	۰	۰	۰	۴۴	۸	۱۷	۳	۳۹	۷	۱۸	۱۰۰
	جمع کل	۰/۷۹	۱	۱۱/۱۱	۱۴	۴۳/۶۵	۵۵	۲۳/۰۲	۲۹	۲۱/۴۳	۲۷	۱۲۶	۱۰۰

در پاسخ به پرسش ۲ پژوهش، وضعیت آشنایی کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با مفاهیم فهرست‌نویسی (پس از آموزش) چگونه است؟ به منظور آشنایی بیشتر کتابداران با مفاهیم فهرست‌نویسی کارگاه آموزشی برگزار شد که بر اساس این کارگاه آموزشی وضعیت آشنایی با مفاهیم فهرست‌نویسی مورد بررسی قرار گرفت.

بر اساس یافته‌های جدول ۱، بیش‌ترین درصد میزان آشنایی کتابداران با قواعد فهرست‌نویسی انگلوماریکن و ویرایش ۲، قواعد بین‌المللی توصیف کتاب‌شناختی (ISBD)، فهرست‌نویسی ماشین‌خوان (مارک)، مارک ۲۱، مارک بین‌المللی، الگوی ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتاب‌شناختی و استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (۴۳/۶۵ درصد) و سپس کم (۲۳/۰۲ درصد) و بی‌اطلاع (۲۱/۴۳ درصد) بوده است.

جدول ۲. میزان آشنایی کتابداران با مفاهیم فهرست نویسی (پس از آموزش)

ردیف	مفاهیم	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بی اطلاع		جمع
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱	قواعد فهرست نویسی انگلوامریکن ویرایش ۲	۵/۵	۱	۲۸	۵	۳۹	۷	۲۲	۴	۵/۵	۱۸	۱۰۰
۲	قواعد بین المللی توصیف کتاب شناختی (ISBD)	۵/۵	۱	۳۳	۶	۴۴	۸	۱۲	۲	۵/۵	۱۸	۱۰۰
۳	فهرست نویسی ماشین خوان (مارک) (MARC)	۵/۵	۱	۳۳	۶	۳۹	۷	۱۷	۳	۵/۵	۱۸	۱۰۰
۴	مارک ۲۱	۵/۵	۱	۱۱	۲	۳۹	۷	۳۹	۷	۵/۵	۱۸	۱۰۰
۵	مارک بین المللی	۰	۰	۱۱	۲	۶۱	۱۱	۲۲	۴	۶	۱۸	۱۰۰
۶	الگوی ملزومات کارکردی پیشینه های کتاب شناختی	۰	۰	۲۲	۴	۶۱	۱۱	۱۱	۲	۶	۱۸	۱۰۰
۷	استاندارد توصیف و دسترسی به منبع	۰	۰	۲۸	۵	۶۱	۱۱	۵/۵	۱	۵/۵	۱۸	۱۰۰
	جمع کل	۳/۱۷	۴	۲۳/۸۱	۳۰	۴۷/۶۲	۶۰	۱۹/۸۴	۲۵	۵/۵۶	۱۲۶	۱۰۰

در پاسخ به پرسش ۳ پژوهش، دیدگاه کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی پس از شرکت در دوره آموزشی آشنایی با آردی ای چگونه است؟ برای آشنایی بیشتر کتابداران، کارگاه آموزشی برای آن‌ها برگزار گردید و جزوه ای نیز به صورت مکتوب در زمینه آردی ای، و معرفی این استاندارد در اختیارشان قرار گرفت. سپس میزان پذیرش و آمادگی کتابداران شاغل در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی برای پیاده سازی آردی ای در سطح سازمان مورد بررسی قرار گرفت. در بررسی دیدگاه کتابداران نسبت به آردی ای ۱۴ سوال طرح گردید که نتایج آن در جدول ۳، درج شده است.

پس از برگزاری کارگاه آموزشی مجدداً ۷ مفهوم ذکر شده در جدول ۱ مورد ارزیابی قرار گرفت. بر اساس یافته های جدول ۲، بیشترین درصد میزان آشنایی کتابداران با قواعد فهرست نویسی انگلوامریکن ویرایش ۲، قواعد بین المللی توصیف کتاب شناختی (ISBD)، فهرست نویسی ماشین خوان (مارک)، مارک ۲۱، مارک بین المللی، الگوی ملزومات کارکردی پیشینه های کتاب شناختی و استاندارد توصیف و دسترسی به منبع به طور متوسط (۴۷/۶۲ درصد) و سپس زیاد (۲۳/۸۱ درصد) و در نهایت کم (۱۹/۸۴ درصد) بوده است. با مقایسه اطلاعات جدول ۱ با اطلاعات مندرج در جدول ۲ می توان به میزان پیشرفت آشنایی کتابداران (با برگزاری یک جلسه آشنایی با مفاهیم فهرست نویسی) پی برد.

جدول ۳. دیدگاه کتابداران نسبت به آردی‌ای

دیدگاه کتابداران نسبت به آردی‌ای	کاملاً موافقم		موافقم		نظری ندارم		موافقم		کاملاً موافقم		جمع	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱	۱	۶	۱۴	۷۷	۳	۱۷	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۲	۰	۰	۸	۴۴	۴	۲۲	۵	۲۸	۱	۶	۱۸	۱۰۰
۳	۰	۰	۶	۳۳	۴	۲۲	۶	۳۳	۲	۱۲	۱۸	۱۰۰
۴	۳	۱۷	۸	۴۴	۳	۱۷	۳	۱۷	۱	۵	۱۸	۱۰۰
۵	۰	۰	۶	۳۳	۶	۳۳	۵	۲۸	۱	۶	۱۸	۱۰۰
۶	۳	۱۷	۱۱	۶۱	۳	۱۷	۱	۵	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۷	۱	۶	۱۴	۷۸	۲	۱۱	۱	۵	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۸	۰	۰	۹	۵۰	۶	۳۳	۳	۱۷	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۹	۲	۱۱	۱۳	۷۲	۳	۱۷	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۱۰	۲	۱۱	۱۲	۶۷	۲	۱۱	۲	۱۱	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۱۱	۴	۲۲	۱۳	۷۲	۱	۶	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۱۲	۲	۱۱	۷	۳۹	۳	۱۷	۶	۳۳	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۱۳	۳	۱۷	۱۳	۷۲	۲	۱۱	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰

												نظام‌های خود (دربرای بهبود شرایط فعلی) بروند.
۱۰۰	۱۸	۰	۰	۰	۰	۶	۱	۸۳	۱۵	۱۱	۲	آردی‌ای نقش به‌سزایی در فهرست‌نویسی پیوسته دارد و تشریک مساعی در فهرست‌نویسی میان سازمان‌ها را بهبود می‌بخشد
۱۰۰	۲۵۲	۱/۹۸	۵	۱/۷۰ ۱۲	۳۲	۱/۰۶ ۱۷	۴۳	۱/۱۳ ۵۹	۱۴۹	۹/۱۳	۲۳	جمع کل

سهولت می‌بخشد چرا که نقاط دسترسی بیشتری را فراهم می‌کند» با ۷۲ درصد، «برای اینکه آردی‌ای به اندازه کافی توسعه یابد نیاز به توسعه استاندارد فراداده‌ای جدیدی نیست» با ۳۹ درصد، «به کارگیری آردی‌ای باعث می‌شود که فروشندگان نظام‌های اطلاعاتی به سمت تجدید ساختار و بازنگری در نظام‌های خود (دربرای بهبود شرایط فعلی) بروند» با ۷۲ درصد و «آردی‌ای نقش به‌سزایی در فهرست‌نویسی پیوسته دارد و تشریک مساعی در فهرست‌نویسی میان سازمان‌ها را بهبود می‌بخشد» با ۸۳ درصد موافق بیش‌ترین فراوانی را در نظر موافق داشته‌اند.

در پاسخ به پرسش ۴ پژوهش، از دیدگاه کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی چه عواملی برای پیاده‌سازی آردی‌ای تاثیرگذار است؟ برای تعیین «اهمیت برخی از عوامل برای پیاده‌سازی آردی‌ای در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی»، ۷ سوال طرح گردید که یافته‌های آن در جدول ۴ آورده شده است.

در پاسخ به پرسش‌های ارائه شده بیش‌ترین درصد پاسخ‌های داده شده با نظر موافق بوده است بر همین اساس پرسش «وارد نکردن قواعد نقطه‌گذاری در آردی‌ای به صرفه‌جویی در زمان فهرست‌نویسی کمک می‌کند» با ۷۷ درصد، «استفاده کردن از آردی‌ای به زمان زیادی برای آشناسازی و آموزش کتابداران نیاز ندارد» با ۴۴ درصد، «تغییرات اندکی نیاز است تا پیشینه‌های موجود با آردی‌ای سازگار شوند» با ۳۳ درصد، «به کارگیری آردی‌ای تاثیر به‌سزایی روی صرفه‌جویی در بودجه هزینه دارد» با ۴۴ درصد، «استفاده دلخواه از آی.اس.بی.دی. تاثیر مثبتی بر سازگاری داده‌ها در زمان انتقال آن‌ها دارد» با ۳۳ درصد، «استفاده پیوسته (آنلاین) از آردی‌ای تاثیرات مفیدی بر بهره‌گیری از آن دارد» با ۶۱ درصد، «آردی‌ای به اندازه کافی خاص و جزئی‌نگر است» با ۷۸ درصد، «هزینه‌های به کارگیری آردی‌ای کمتر از مزایای آن است» با ۵۰ درصد، «آردی‌ای باعث می‌شود پیشینه‌های روشن‌تر و دقیق‌تری برای منابع رقومی ایجاد شود» با ۷۲ درصد، «فقدان کوتاه‌نوشت‌ها سبب ایجاد پیشینه‌های قابل فهم‌تر می‌شود» با ۶۷ درصد، «آردی‌ای دسترسی به منابع را

جدول ۴: عوامل موثر برای پیاده سازی آردی‌ای در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی از دیدگاه کتابداران

عوامل	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		بسیار کم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
۱ منابع مالی برای تغییرات نرم افزار کتابخانه‌ای	۳	۱۷	۳	۱۷	۵	۲۸	۴	۲۲	۳	۱۶	۱۸	۱۰۰
۲ مدیریت قوی برای پیگیری امور مربوط به به کارگیری آردی‌ای	۳	۱۷	۶	۳۳	۵	۲۸	۴	۲۲	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۳ آموزش کتابداران برای بهره‌گیری از آردی‌ای	۷	۳۹	۳	۱۷	۵	۲۸	۱	۵	۲	۱۱	۱۸	۱۰۰
۴ آموزش مراجعان برای استفاده از نرم‌افزار با توجه به تغییرات جدید	۳	۱۷	۲	۱۱	۶	۳۳	۶	۳۳	۱	۶	۱۸	۱۰۰
۵ افزایش مطالعه کتابداران برای ارتقاء آگاهی و روزآمدسازی دانش خود نسبت به مفاهیم جدید	۴	۲۲	۴	۲۲	۶	۳۴	۲	۱۱	۲	۱۱	۱۸	۱۰۰
۶ حضور افرادی که اطلاعات مناسبی در زمینه فهرست‌نویسی منابع با قواعد جدید دارند	۵	۲۸	۲	۱۱	۹	۵۱	۱	۵	۱	۵	۱۸	۱۰۰
۷ آمادگی ذهنی و روانی کتابداران برای پذیرش تغییر در قواعد فهرست‌نویسی	۶	۳۳	۲	۱۱	۸	۴۵	۲	۱۱	۰	۰	۱۸	۱۰۰
جمع کل	۳۱	۲۴/۶۰	۲۲	۱۷/۴۶	۴۴	۳۴/۹۳	۲۰	۱۵/۸۷	۹	۷/۱۴	۱۲۶	۱۰۰

به مفاهیم جدید» بود که ۳۴ درصد آن را متوسط، ۲۲ درصد بسیار زیاد و ۲۲ درصد نیز آن را زیاد دانستند.

در پاسخ به این مورد که «حضور افرادی که اطلاعات مناسبی در زمینه فهرست‌نویسی منابع با قواعد جدید دارند می‌تواند عامل مهمی در پیاده‌سازی آردی‌ای در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی باشد»، ۵۱ درصد آن را متوسط، ۲۸ درصد آن بسیار زیاد و ۱۱ درصد نیز آن را زیاد ذکر کردند.

«آمادگی ذهنی و روانی کتابداران پذیرش تغییر استاندارد فهرست‌نویسی» ۴۵ درصد متوسط، ۳۳ درصد خیلی زیاد و ۱۱ درصد زیاد تلقی کردند. در مجموع بیشتر ارزیابی موارد ذکر شده در جدول ۴، از نظر اهمیت موارد ذکر شده متوسط بوده است.

در اهمیت «منابع مالی برای تغییرات نرم‌افزار کتابخانه‌ای»، ۲۸ درصد تاثیر آن را متوسط، ۲۲ درصد کم و ۱۷ درصد بسیار زیاد می‌دانند. در مورد «مدیریت قوی برای پیگیری امور مربوط به به کارگیری آردی‌ای»، ۳۳ درصد آن را زیاد، ۲۸ درصد آن را متوسط و ۲۲ درصد نیز کم دانستند.

«آموزش کتابداران برای بهره‌گیری از آردی‌ای»، ۳۹ درصد از پاسخ‌دهندگان نقش آن را بسیار زیاد، ۲۸ درصد آن را متوسط و ۱۷ درصد آن را زیاد بیان داشتند. برای سوال «آموزش مراجعان برای استفاده از نرم‌افزار کتابخانه با توجه به تغییرات جدید»، ۳۳ درصد آن را متوسط و ۳۳ درصد نیز آن را کم دانسته‌اند، ۱۷ درصد نیز تاثیر آن بسیار زیاد می‌دانند. یکی دیگر از عوامل مهم در نظر گرفته شده برای این بخش «افزایش مطالعه کتابداران برای ارتقاء آگاهی و روزآمدسازی دانش خود نسبت

برای پاسخ پرسش ۵، دیدگاه و انتظار کتابداران سازمان کتابخانه‌ای با ساختار جدید چگونه است؟ ۱۱ سوال طرح گردید تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی نسبت به نرم‌افزارهای که یافته‌های آن در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۵. دیدگاه و انتظارات کتابداران نسبت به نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با ساختار جدید

ردیف	مفاهیم	کاملاً موافق		موافق		نظری ندارم		مخالف		کاملاً مخالفم		جمع	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۱	با تغییرات قواعد فهرست‌نویسی، دسترسی مراجعان به منابع کتابخانه تسهیل می‌شود	۳۳	۱۲	۶۷	۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۲	برای استفاده از نرم‌افزار با ساختار جدید، آموزش کاربران ضروری است	۶۷	۱۲	۳۳	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۳	با تغییر قواعد فهرست‌نویسی و به دنبال آن تغییر در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای، نقش و وظیفه کتابداران در دسترس پذیر ساختن منابع کتابخانه بیش از پیش خواهد بود	۵۰	۹	۵۰	۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۴	برای استفاده از نرم‌افزار با ساختار جدید، آموزش کتابداران ضروری است	۶۷	۱۲	۳۳	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۵	با پیاده سازی قواعد جدید، پیشینه‌های قبلی باید مجدداً فهرست‌نویسی شوند	۱۱	۲	۲۲	۴	۱۷	۳	۵۰	۹	۰	۰	۱۸	۱۰۰
۶	با به کارگیری قواعد جدید، پیشینه‌های قبلی با تغییرات اندکی قابل استفاده خواهند بود	۱۷	۳	۶۷	۱۲	۱	۱	۵	۲	۱۱	۲	۱۸	۱۰۰
۷	نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با توجه به قواعد جدید نیاز به بازبینی و تغییر ساختار دارند	۱۷	۳	۶۷	۱۲	۲	۲	۱۱	۱	۵	۱	۱۸	۱۰۰
۸	در کارگروه به هنگام‌سازی ساختار نرم افزار کتابخانه‌ای	۵۶	۱۰	۴۴	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۰۰

												بر مبنای آردی‌ای، حضور کتابداران متخصص در این زمینه ضروری است	
۱۰۰	۱۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۵	۷۲	۱۳	با توجه به قواعد جدید، بازنگری در سرفصل دروس سازماندهی اطلاعات گروه‌های علوم کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه‌ها ضروری است	۹
۱۰۰	۱۸	۰	۰	۰	۰	۱۱	۲	۵۰	۹	۳۹	۷	سازمان باید به عنوان نهاد متولی به کارگیری آردی‌ای در قالب نرم‌افزار کتابخانه‌ای پیش‌قدم شود	۱۰
۱۰۰	۱۸	۰	۰	۱۱	۲	۱۷	۳	۵۵	۱۰	۱۷	۳	واحدهای تابعه سازمان باید برای به کارگیری آردی‌ای در قالب نرم‌افزار کتابخانه‌ای پیش‌قدم شوند	۱۱
۱۰۰	۱۹۸	۰	۰	۷/۰۷	۱۴	۵/۵۶	۱۱	۴۶/۹۷	۹۳	۴۰/۴۰	۸۰	جمع کل	

یکی از مهم‌ترین مسئله در این مورد این است که «با پیاده‌سازی قواعد جدید، پیشینه‌های قبلی باید مجدداً فهرست‌نویسی شوند»، ۵۰ درصد از پاسخ‌دهندگان مخالف و ۲۲ درصد موافق و ۱۱ درصد نیز کاملاً موافق بوده‌اند. همچنین در این مورد که «با به کارگیری قواعد جدید، پیشینه‌های قبلی با تغییرات اندکی قابل استفاده خواهند بود»، ۶۷ درصد موافق، ۱۷ درصد کاملاً موافق و ۵ درصد نیز نظری نداشتند.

در مورد «نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با توجه به قواعد جدید نیاز به بازبینی و تغییر ساختار دارند»، ۶۷ درصد موافق، ۱۷ درصد کاملاً موافق و ۵ درصد نیز مخالف بوده‌اند. در پرسشی دیگر در این بخش بیان شد که «در کارگروه به‌هنگام‌سازی ساختار نرم‌افزار کتابخانه‌ای بر مبنای آردی‌ای، حضور کتابداران متخصص در این زمینه ضروری است»، ۵۶ درصد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق و ۴۴ درصد دیگر نیز موافق بوده‌اند.

برای سوال اول «با تغییرات قواعد فهرست‌نویسی، دسترسی مراجعان به منابع کتابخانه تسهیل می‌شود» ۶۷ درصد موافق و ۳۳ درصد کاملاً موافق بودند. پاسخ‌های ارائه شده نشانگر آن است که همه کتابداران کتابخانه‌ها کاملاً با این مسئله موافق می‌باشند. در مورد سوال دوم «برای استفاده از نرم‌افزار با ساختار جدید، آموزش کاربران ضروری است»، ۶۷ درصد کاملاً موافق و ۳۳ درصد نیز موافق بودند. در نهایت همه پاسخ‌دهندگان آموزش کاربران را برای استفاده از نرم‌افزار جدید مهم دانسته‌اند. در بیان این مسئله که: «با تغییر قواعد فهرست‌نویسی و به دنبال آن تغییر در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای، نقش وظیفه کتابداران در دسترس‌پذیر ساختن منابع کتابخانه بیش از پیش خواهد بود»، ۵۰ درصد از پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق و ۵۰ درصد دیگر نیز موافق بوده‌اند. در پاسخ به این پرسش که «برای استفاده از نرم‌افزار با ساختار جدید، آموزش کتابداران ضروری است»، ۶۷ درصد کاملاً موافق و ۳۳ درصد نیز موافق بودند.

کتابخانه‌ای پیش قدم شوند، ۵۵ درصد موافق، ۱۷ درصد کاملاً موافق و ۱۷ درصد نیز نظری نداشته‌اند ۱۱ درصد پاسخ‌دهندگان نیز مخالف بوده‌اند.

در پاسخ به پرسش ۶، وضعیت پذیرش و به‌کارگیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) در سطح سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی چگونه است؟ برای پاسخگویی به این سوال، ۸ پرسش طرح و مورد بررسی قرار گرفت.

در این مورد که «با توجه به قواعد جدید، بازنگری در سرفصل دروس سازماندهی اطلاعات گروه‌های علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌ها ضروری است»، ۷۲ درصد از پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق و ۲۸ درصد نیز موافق بوده‌اند. در پاسخ به این مسئله که «سازمان باید به عنوان نهاد متولی به‌کارگیری آردی‌ای در قالب نرم‌افزار کتابخانه‌ای پیش قدم شود»، ۵۰ درصد پاسخ‌دهندگان موافق، ۳۹ درصد کاملاً موافق و ۱۱ درصد نیز نظری نداشته‌اند. در نهایت در این مورد که «واحدهای تابعه سازمان باید برای به‌کارگیری آردی‌ای در قالب نرم‌افزار

جدول ۶. وضعیت پذیرش و به‌کارگیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) در سطح سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ردیف	مفاهیم	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		کم		اهمیت ندارد		جمع
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱	استفاده از گزینه‌های راهنمایی به تعداد و کیفیت مناسب برای هر فیلد	۲۲	۱۲	۶۷	۲	۱۱	۲	۰	۰	۰	۰	۱۸
۲	هماهنگی کامل فهرست برگه‌ها با آردی‌ای	۱۷	۱۲	۶۶	۳	۱۷	۳	۰	۰	۰	۰	۱۸
۳	آموزش کافی به کتابداران برای بهره‌گیری از نرم‌افزار با تغییرات جدید	۵۶	۷	۳۹	۱	۵	۱	۰	۰	۰	۰	۱۸
۴	تغییر ساختار جست و جو و بازیابی منابع بر اساس جدید	۲۲	۱۳	۷۲	۱	۶	۱	۰	۰	۰	۰	۱۸
۵	انطباق ساختار نرم‌افزار با ساختار پیشین	۲۲	۱۲	۶۷	۲	۱۱	۲	۰	۰	۰	۰	۱۸
۶	عدم تغییر ساختار فهرست برگه برای هماهنگی با پیشینه‌های ایجاد شده	۲۸	۷	۳۹	۶	۳۳	۶	۰	۰	۰	۰	۱۸
۷	انطباق کامل نرم‌افزار با قواعد و استانداردها	۳۳	۱۱	۶۱	۱	۶	۱	۰	۰	۰	۰	۱۸
۸	در نظر گرفتن امکان تغییر ساختار نرم‌افزار با توجه به نیاز هر کتابخانه	۳۹	۹	۵۰	۲	۱۱	۲	۰	۰	۰	۰	۱۸
	جمع کل	۲۹/۸۶	۸۳	۵۷/۶۴	۱۸	۱۲/۵	۱۸	۰	۰	۰	۰	۱۴۴

نسبت به این مفاهیم (بر اساس اطلاعات جدول ۲) به متوسط (۴۷/۶۲ درصد) و سپس زیاد (۲۳/۸۱ درصد) و در نهایت کم (۱۹/۸۴ درصد) رسید. نتایج حاکی از آن است که پیش از هرگونه تغییر در روش فهرست‌نویسی کتابداران نیاز به آموزش بیشتری در این زمینه دارند.

«آمادگی و دیدگاه برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) از سوی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان در حد متوسط و زیاد قرار دارد.» این یافته که بر اساس جدول ۲ به دست آمده است با یافته‌های پژوهش‌های زره‌ساز (۱۳۹۱)، گندلرب (۲۰۱۰)، تاد و دیگران (۲۰۱۰)، آسدر (۲۰۱۴) و سانتوز (۲۰۱۸) هم راستا بوده و تأثیر مثبت آموزش در افزایش آمادگی فهرست‌نویسان و کتابداران کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد.

تشکیل کارگروه رویکردهای نوین سازماندهی اطلاعات و روزآمدسازی اطلاعات کتابداران از جمله رویکردهایی است که به بهبود هرچه بیشتر یافته‌های این بخش کمک می‌کند و به کارگیری آردی‌ای در سازمان را تسهیل می‌بخشد. همچنین بررسی اطلاعات جمعیت شناختی با میزان آشنایی و پذیرش آردی‌ای نشان داد که تفاوت معناداری میان وضعیت آمادگی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان دارای وضعیت‌های متفاوت از نظر جنسیت، میزان تحصیلات، سن و سابقه کار فهرست‌نویسی برای پذیرش آردی‌ای وجود ندارد و همه کتابداران از همه گروه‌ها دارای آمادگی مناسبی برای پذیرش این تغییر هستند. این یافته ممکن است با فرض عمومی مبنی بر اینکه همیشه نوعی مقاومت در برابر تغییر وجود دارد مغایر باشد.

به‌طور کلی آمادگی و دیدگاه برای پذیرش قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) از سوی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان بالاتر از سطح متوسط است. بر اساس نظرهای گردآورده شده از کتابداران شاغل در کتابخانه‌های سازمان در مورد به کارگیری آردی‌ای الویت‌های مشخص شده به ترتیب عبارت است از:

در استفاده از گزینه‌های راهنمایی به تعداد و کیفیت مناسب برای هر فیلد ۶۷ درصد زیاد، ۲۲ درصد بسیار زیاد و ۱۱ درصد به طور متوسط موافق بوده‌اند. برای هماهنگی کامل فهرست برگه‌ها با آردی‌ای ۶۶ درصد زیاد، ۱۷ درصد بسیار زیاد و ۱۱ درصد نیز متوسط، موافقت خود را اعلان داشتند. در همین راستا ۵۶ درصد بسیار زیاد، ۳۹ درصد زیاد و ۷ درصد متوسط، به آموزش کافی به کتابداران برای بهره‌گیری از نرم‌افزار با تغییرات جدید تأکید داشتند. در ارتباط با تغییر ساختار جست‌وجو و بازیابی منابع بر اساس قواعد جدید ۷۲ درصد بسیار زیاد، ۲۲ درصد زیاد و ۶ درصد متوسط نظر دادند. در مورد سوال عدم تغییر ساختار فهرست‌برگه برای هماهنگی با پیشینه‌های ایجاد شده ۳۹ درصد زیاد، ۳۳ درصد متوسط و ۲۸ درصد بسیار زیاد موافق بوده‌اند.

برای انطباق کامل نرم‌افزار با قواعد و استانداردها سوالی طرح گردید که ۶۱ درصد زیاد، ۳۳ درصد بسیار زیاد و ۶ درصد متوسط با این نظر بوده‌اند. در نهایت برای در نظر گرفتن امکان تغییر ساختار نرم‌افزار با توجه به نیاز هر کتابخانه ۵۰ درصد زیاد، ۳۹ درصد بسیار زیاد و ۱۱ درصد نیز متوسط اظهار نظر نمودند. در نهایت در این بخش با ۴۶/۹۷ درصد بیش‌ترین پاسخ‌ها مبنی بر موافق بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف کلی این پژوهش شناسایی وضعیت آشنایی و پذیرش استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی‌ای) توسط کتابداران سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی است. به‌منظور سنجش آمادگی سازمان در به کارگیری آردی‌ای، کتابداران مورد توجه ویژه قرار گرفته‌اند. در پرسشنامه پژوهش، در دو قسمت پرسش‌هایی به‌منظور سنجش میزان آشنایی کتابداران شاغل در سازمان با آردی‌ای پیش و پس از آموزش با مفاهیم فهرست‌نویسی در نظر گرفته شده است. با توجه به یافته‌های جدول ۱، آشنایی کتابداران به ترتیب به طور متوسط (۴۳/۶۵ درصد) و سپس کم (۲۳/۰۲ درصد) و بی‌اطلاع (۲۱/۴۳ درصد) بوده است. اما پس از برگزاری آموزش یک‌روزه در قالب کارگاه آموزشی و توزیع جزوه آموزشی میزان آگاهی آن‌ها

اساسی در نرم افزارهای کتابخانه‌ای در صورت به کارگیری آردی‌ای است.

دیدگاه کتابداران در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده موجود در سیمرخ طی سال‌های متمادی، با یافته‌های پژوهش زره‌ساز (۱۳۹۱) در زمینه دیدگاه و انتخاب فهرست‌نویسان در یک راستا می‌باشد. کتابداران معتقدند بهترین رویکرد در مواجهه با تغییر رویه و به کارگیری آردی‌ای همان رویکرد تطبیقی است. بدین ترتیب که نیمی از ایشان مخالف فهرست‌نویسی مجدد پیشینه‌ها هستند و ۶۷ درصد ایشان مایل به اعمال تدریجی تغییرات در پیشینه‌های قبلی و فهرست‌نویسی منابع جدید با استفاده از آردی‌ای است.

کتابداران، نیروی انسانی متخصصی هستند که به صورت مستقیم با قواعد فهرست‌نویسی در ارتباط بوده و از این قواعد برای ساماندهی منابع اطلاعاتی کتابخانه استفاده می‌کنند. کتابداران از طریق «اصلاح پیشینه‌های فعلی»، «فهرست‌نویسی بر مبنای آردی‌ای» بر پیشینه‌های کتاب‌شناختی و از طریق «ارائه و دریافت بازخورد» بر نرم‌افزار سیمرخ تأثیرگذار هستند. هم‌چنین از طریق «آموزش و بازخورد مداوم» با مدیریت مرتبط خواهند بود. جایگزینی قواعد فهرست‌نویسی پیشین (قواعد انگلوامریکن) با قواعد جدید (آردی‌ای) نیازمند ایجاد تمهیدات و شرایطی برای کتابداران است که در زیر به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. آمادگی ذهنی

ضرورت دارد که کتابداران شاغل در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی از نظر ذهنی و روانی آمادگی پذیرش تغییر را داشته باشند تا بتوان امیدوار بود که نتایج مثبتی از این تغییر و تحول حاصل شود. نتایج این پژوهش نشان داد که کتابداران، آمادگی بالایی را برای پذیرش تغییر از خود نشان داده‌اند و با مدیریتی کارآمد نیل به اهداف پیش رو در به کارگیری آردی‌ای دور از دسترس نیست.

۱. ارائه آموزش کافی به کتابداران برای بهره‌گیری از نرم‌افزار بر اساس تغییرات جدید؛

۲. در نظر گرفتن امکان تغییر ساختار نرم‌افزار با توجه به نیاز هر کتابخانه؛

۳. انطباق کامل نرم‌افزار با قواعد و استانداردها؛

۴. عدم تغییر ساختار فهرست‌برگه‌های جدید برای هماهنگی با پیشینه‌های ایجاد شده؛

۵. استفاده از گزینه‌های راهنما به تعداد مناسب و برای هر فیلد به صورت جداگانه؛

۶. تغییر ساختار جست‌وجو و بازیابی منابع بر اساس قواعد جدید؛

۷. انطباق ساختار نرم‌افزار با ساختار پیشین و

۸. هماهنگی کامل فهرست‌برگه‌ها با آردی‌ای.

در پژوهش پازوکی (۱۳۹۱) و زره‌ساز (۱۳۹۱) نیز ضرورت ارائه آموزش‌های کافی به فهرست‌نویسان برای بهره‌گیری از نرم‌افزار بر اساس تغییرات جدید امتیاز بالایی آورده و جزء اولویت‌های اصلی قرار می‌گیرد. هم‌چنین این یافته مؤید لزوم ارائه آموزش پیش از سنجش دیدگاه کتابداران بوده است چرا که با توجه به پاسخ کتابداران، ایشان آموزش را مسئله اساسی و مهم‌ترین اولویت خود می‌دانند و این یافته می‌تواند نشان‌دهنده اهمیت ارائه آموزش تخصصی پیش از به کارگیری آردی‌ای به‌ویژه در پیوند با سیمرخ باشد. این امر لزوم توجه به آموزش و به‌روزرسانی اطلاعات کتابداران را بیش از پیش آشکار می‌کند. با مقایسه یافته‌های این پرسش در پیوند با نتایج مربوط میزان آمادگی در قبل و بعد از آموزش، به نظر می‌رسد کتابداران با کسب اطلاعات درباره آردی‌ای متوجه شده‌اند که در این حوزه نیازمند کسب اطلاعات بیش‌تر هستند.

یافته‌های حاصل از پاسخ کتابداران در بخش رویکرد کلی سیمرخ در به کارگیری آردی‌ای نشان می‌دهد که بیش از نیمی از کتابداران مایل به اعمال تغییرات ناشی از قواعد جدید به صورت تدریجی در نرم‌افزار هستند. این یافته هم‌راستا با نتایج پژوهش کیسر و دریک (۲۰۰۹) در مورد ضروری نبودن ایجاد تغییرات

- به روزرسانی دانش و اطلاعات تخصصی با شرکت در کارگاه های آموزشی، سمینارها و مطالعه مقالات و کتابها؛
- افزایش روحیه پژوهشگری و تفکر انتقادی برای بررسی نرم افزار و ارائه پیشنهادهای کاربردی و سازنده برای رفع کاستی ها.

منابع

پازوکی، ف. (۱۳۹۱). امکان سنجی به کارگیری استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی ای) در سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه پیام نور، مشهد.

حاجی زین العابدینی، م. (۱۳۹۱). دنیای ناآرام سازماندهی اطلاعات. سخن هفته، ۷۴. بازبایی ۱۵ شهریور ۹۳. از: http://www.lisna.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=8138

رحیمی، ف. (۱۳۸۷). بازنگری در اصول فهرست نویسی: تقابل اصول قدیم و جدید در گذر زمان. نما (مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران)، ۱۸(۱).

زهره ساز، م. (۱۳۹۱). بررسی دیدگاه فهرست نویسان سه کتابخانه بزرگ مشهد درباره به کارگیری قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آردی ای). کتابداری و اطلاع رسانی، ۶۰(۱).

شهمیرزادی، ط.؛ حاجی زین العابدینی، م.؛ پازوکی، ف. (۱۳۹۷). پیاده سازی استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی ای) در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی: الزامات آماده سازی پیشینه های کتابشناختی. فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش شناسی، ۳۵(۳).

فتاحی، ر. (۱۳۷۵). روابط کتاب شناختی در فهرست نویسی توصیفی. فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۲۶: ۳۲-۴۴.

مرادی، خ. (۱۳۹۱). آردی ای. و وب معنایی: ماشین خوان نمودن داده های آردی ای. به واسطه آردی ای. فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۱۵: ۲۵۹-۲۸۴.

مظفری، ع.؛ حاجی زین العابدینی، م.؛ پازوکی، ف. (۱۳۹۶). بررسی همخوانی استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آردی ای) در فهرست پیشینه های کتاب شناختی پایندها. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۲(۳): ۸۹۷-۹۲۵.

۲. روزآمدسازی دانش

کتابداران به عنوان نیروهای متخصص همواره نیازمند به روزرسانی دانش تخصصی خود هستند تا بتوانند با شناخت بهتر و درک کامل شرایط و اقتضائات، عکس العمل بهتری از خود نشان دهند. لزوم توجه به آموزش و ارتقاء سطح اطلاعات و هم چنین آمادگی ذهنی و روانی کتابداران را بیش از پیش نمایان می کند. این مورد از مدل پیشنهادی از طریق مجرای فهرست نویسی بر مبنای آردی ای بر پیشینه های کتاب شناختی اثرگذار است.

۳. داشتن روحیه کاوشگری

چنانچه کتابداران دارای روحیه کاوشگری و پرسشگری و از تفکر انتقادی برخوردار باشند قادر خواهند بود که اطلاعات و یافته های جدید در مورد تغییر قواعد فهرست نویسی و شرایط به کارگیری آردی ای را به خوبی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند و زمینه برنامه ریزی بهتر و ارائه بازخوردهای مناسب را فراهم کنند. این مورد با توجه به ماهیت استنتاجی و تحلیلی قواعد جدید، لزوم دقت و تفکر بیش تر در متن قواعد و الگوها، اهمیت بیشتری پیدا می کند و از آنجایی که این قواعد روز به روز در حال نو شدن و تغییرات مداوم و نیاز به ارائه بازخورد مداوم به کمیته همکاری مشترک است، روحیه انتقادی و روحیه کاوشگری بیش از پیش کتابداران را می طلبد.

پیشنهادهایی برای کتابداران در پیوند با آموزش سازمانی ارائه می شود:

- کسب اطلاعات بیش تر و درک اهمیت تکمیل صحیح و دقیق فیلهای مربوطه از طریق نظارت های مستمر، کنترل های بیش تر و دوره های آموزشی ضمن خدمت؛
- تهیه دستنامه های فهرست نویسی بر اساس آردی ای برای استفاده کتابداران؛
- تدوین سیاهه اشکال های متداول در پیشینه های کتاب شناختی برای تهیه بخش (ماژول ۱) اصلاح خودکار پیشینه ها؛

- Gadelrab, m. (2010). *RDA in Art Collections Survey*. Retrieved July 14, 2019. <http://www.mail-archive.com/rda-l@listserv.lac-bac.gc.ca/msg03377.html>.
- Jin, Q. ; Sandberg, J. A. (2014). Implementing RDA at the University of Illinois at Urbana-Champaign Library. *Technical Services Quarterly*, 31(3): 217-236.
- Kiorgaard, D. (2008). *Resource Description and Access: Structure, Content and the Development Process*. National Library of Australia. Retrieved July 14, 2019. <https://www.nla.gov.au/content/resource-description-and-access-structure-content-and-the-development-process>.
- Madireng, M. (2020) Challenges of Resource Description and Access (RDA) Implementation in Sub-Saharan Africa: A Review of Literature. *Journal of Library Metadata*. DOI: 10.1080/19386389.2020.1809185
- Morris, S. R. & Wiggins, B. (2016). Implementing RDA at the Library of Congress. *JLIS It*, 7(2): 199-228.
- Santos, Y. T. P. (2018) Resource Description and Access in the Eyes of the Filipino Librarian: Perceived Advantages and Disadvantages. *Journal of Library Metadata*, 18(1): 45-56. DOI: 10.1080/19386389.2017.1401869.
- Todd, c.; Stretton, C.; Stewart, J. (2010). *RDA Training Needs Survey (New Zealand)*. Presentation for National library of New Zealand (may,28).
- منصوریان، ی. (۱۳۹۳). روش تحقیق در علم اطلاعات و دانش شناسی. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- Acedera, A. P. (2014). Are Philippine Librarians Ready for Resource Description and Access (RDA)? *The Mindanao Experience, Cataloging & Classification Quarterly*, 52(6-7): 600-607. DOI: 10.1080/01639374.2014.891164
- Adamich, T. (2008). Resource Description and Access (RDA): The New Way to Say "AACR2". *Knowledge*, 36(4): 72-76.
- Bwalya, T.; Mkulama, A.; Mbangi, S. (2019). *Resource Description and Access (RDA) awareness and perception among Library professionals in Zambia: a case study of Lusaka Province*. Retrieved July 14, 2019. <https://www.researchgate.net/publication/336529584>.
- Caesar, I.; Eichel, D. (2009). *Challenges for the Implementation of Resource Description and Access (RDA): Case Study Germany*. In 17th annual BOBCATSSS symposium (Bobcatsss 2009), Porto (Portugal), 28-30 January.
- Fernandez, A. D.; Cabonero, D.A. (2020). Transcribing Knowledge and Skills of Academic Librarians In Using Resource Description and Access Standards. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. Retrieved March 24, 2020. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/3989>.

The Implementing of The Cataloguers Resource Description and Access (RDA) Rules at the Agricultural Research, Education and Extension Organization libraries from the Viewpoint of librarians

Tayebeh Shahmirzadi¹ | Fatemeh Pazooki² | Mohsen Haj Zeinolabedin³

1. Faculty Members of Agricultural Center for Information Technology and Services. Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO). Tehran, Iran. (Corresponding Author) t.shahmirzadi@areeo.ac.ir.
2. PhD. of Knowledge & Information Science. Head of Standard Office, Iran Public Libraries Foundation.
3. Faculty Member of Shahid Beheshti University, zabedini@gmail.com.

Abstract

Objective: The overall purpose of this study is to identify the status of familiarity and acceptance of the standard of description and access to the source (ARD) by librarians of the Agricultural Research, Education and Extension Organization.

Method: In terms of purpose, the present study is an applied one that measured the familiarity of 18 librarians working in the Agricultural Research, Education and Extension Organization with RDAs through a questionnaire before and after training and their acceptance of the rules. The validity of the questionnaire was determined by content validity method and its reliability was measured by Cronbach's alpha coefficient. Descriptive and inferential statistics have been used to analyze the data. SPSS software was used to analyze the data and the results and findings of the research were presented in the form of tables and graphs (using Excel software).

Results: The rate of familiarity of librarians with the meanings of cataloging in pre-training was average (43.65%) and then (23.23%) respectively. But after holding a one-day workshop, their awareness of these concepts changed to moderate (47.62%) and then high (23.81%). In general, librarians have agreed to accept RDA.

Conclusion: The readiness and perspective for the acceptance of the rules of description and access to the source (RDA) by the catalogers working in the libraries of the organization is higher than the average level. The necessity of providing sufficient training to catalogers to take advantage of software based on new changes is a high priority and one of the main priorities.

Keywords: Resource Description and Access (RDA), Librarian, Agricultural Research, Education and Extension Organization